

Teatrul „Ion Creangă” între obligații și realizări

Parcă nici un teatru nu s-a născut cu atâtea obligații ca, în urmă cu vreun an și jumătate, Teatrul „Ion Creangă”. Modificările intervenite în viața noastră teatrală ceva mai înainte, noile profilări de colective, trupele alcătuite cu un anume scop artistic, deliberat, răspundeau fără îndoială unor necesități, dar deasupra lor nu planau atâtea obligații ca asupra acestei tinere echipe, conduse de un prețuit actor, nici el prea vîrstnic, Ion Lucian. Surprins poate de numărul îndatoririlor față de spectatorii săi de vîrstă școlară și preșcolară, dar și față de sine însuși (majoritatea actorilor nu de mult sînt absolvenți ai I.A.T.C., mai au destule de învățat, de perfecționat ca măiestrie), noul colectiv a preferat să pornească la drum cu discreție, încercînd să ocolească, pe cît posibil, greutățile începutului. Și iată-l, a parcurs un drum de aproape două stagiuni. Este timpul, credem, să ne întrebăm (și nu sîntem primii) dacă programul definit — tot în paginile acestei reviste — la înființare, de directorul său, care-și propunea să întreprindă: „o educație cuprinzătoare și multilaterală a spectatorului, atent și judicios diferențiată pe vîrste și categorii de preocupări, un fel de ciclu mergînd de la preșcolară la adolescent, care tinde să formeze un public tînar, avizat, familiarizat cu teatrul”, dă semnele unei cristalizări, vădite prin repertoriul și premierele prezentate.

UNDE SE VEDE CE PUTEM VEDEA

În stagiunea trecută (în afară de textul de estradă al lui Jurist și Mustață), teatrul n-a montat nici o piesă într-adevăr nouă, și chiar dacă există generații care n-au cunoscut pe cele vechi aflate pe afiș, nu e totuși un motiv de a se cantona într-un repertoriu mai degrabă restrîns decît permanent. *Mușchetarii Măgăriei Sale* și *Cocoșelul neascultător* sînt comedii de mult aplaudate de cei mici, satira lui Plaut, *Soldatul fanfaron*, a mai avut o montare bucureșteană cu ani în urmă, de asemenea și povestea bufă a lui Mihalkov, *Un vis vesel*. În ce privește dramatizarea făcută de Dan Nasta după *Harap Alb*, ni s-a părut văduvită de poezia basmului, o transpunere cam pripită și anecdotică, în care personajele sînt schematizate, dialogul lor, superb în proză, nefiind prelucrat pentru a căpăta vibrație și consistență scenică.

Demarajul dificil al teatrului are — știm — unele explicații de ordin administrativ. Abia premierele din stagiunea aceasta sînt mai concludente și au adus ceva nou. Drama lirică *104 pagini despre dragoste* de Ed. Radzinski și piesa originală *Bună dimineața, mine!* de Emilia Căldăraru și Natașa Gheorghiu caută să dea o imagine a preocupărilor și visurilor entuziaste ale tineretului, fără să omită problemele intime,

unori spinoase, problemele maturizării lui. (Ceea ce se poate imputa ultimei, pe lângă o construcție deloc propice aprofundării eroilor, este tocmai că neglijează tensiunea dramatică — problema centrală, cea mai interesantă, fiind lăsată oarecum în suspensie.) Nu știu de ce, dar nici la *Harap Alb* și nici la *Bună dimineața, mîine!*, teatrul n-a reușit să pretindă autorilor exigență, să obțină desăvîșirea pieselor lor; s-a mulțumit prea devreme cu varianta prezentată, și urmările s-au simțit în rezultatul scenic. De asemenea, scenariul pantomimei lui Felix Caroly, *Cu capul în nori*, cuprinde momente șterse, fără vigoare, chiar dacă are și unele antrenante, concepute cu imaginație. Realizat pe un text de o anume profunzime emoțională, e firesc să se desprindă spectacolul cu piesa lui Radzinski. Regizorul Sandu Eliad a dat ritm și dinamism poveștii de iubire și tilcurilor ei — reliefind situațiile-cheie și scoțindu-le hotărît din zona înduioșărilor melodramatice. Teatrul ne mai oferă două *File de teatru* clasice: *Scara mîței* și *Rămășagul*, cam puține ca să-l reprezinte pe Alecsandri, fără să ne mai gîndim la ansamblul dramaturgiei noastre clasice...

Măsurile luate pentru a obține noi piese de la o serie de autori n-au dat încă roade. Se vorbea chiar de un cenanclu „Ion Creangă”, organizat în teatru, de apelul la unii apreciați scriitori pentru copii și tineret, în vederea redactării unor lucrări dramatice inspirate din realitățile noastre socialiste, sau din istoria eroică a patriei. Ar fi totuși prea timpuriu să tragem o concluzie. Cum s-ar putea ajunge în viitor la o colaborare fertilă între teatru și scriitorii cu care s-a luat contact: Mioara Cremene, C. Chiriță, Ion Mustăța, Octav Pancu-Iași, Al. Popovici, Octavian Sava, M. Sintimbreanu, Virgil Stoescu, Dan Tărchilă? Răspunsul nu trebuie să-l dăm noi.

La înființare, se mai discuta posibilitatea înscenării de fabule, a unui ciclu de opere valoroase din istoria dramaturgiei, pe atunci nu prea clar expus ca suită, căci am înțeles că va cuprinde piese de Aristofan și Edmond Rostand, farse medievale. Proiectele erau numeroase. Variat pînă acum: basme, pantomimă, comedii și drame de actualitate, estradă — repertoriul ne apare încă dispersat, pentru că nu are un evident ax programatic care să-i asigure omogenitate și coeziune.

SUCESUL STATORNIC AL UNEI RELUĂRI

Dacă ne gîndim la oportunitatea reluărilor, cea a piesei *Nota zero la pîrtare* de Virgil Stoescu și Octavian Sava a însemnat nu numai montarea uneia dintre cele mai realizate piese pentru tineret apărute în dramaturgia noastră, dar și o verificare foarte utilă și interesantă, după un deceniu, a ecoului ei la noile generații de spectatori. A fost o „experiență” reintroducerea ei în repertoriu, iar modul cum a fost primită de public dovedește că „experiența” a reușit. După atîta vreme, nu s-au ofilit calitățile piesei, tot ce are valoros s-a păstrat indiscutabil: caracterele memorabile, autentice, creionate cu talent și înțelegere psihologică, au rămas la fel de vii și astăzi, dialogul sprinten, cu alternanțe de umor și lirism, momentele comice nu și-au pierdut savoarea. Ștefan Vardia, „Tarzan”, „Barbarossa”, Daniel, „Vucea”, Mariana sînt portrete, am spune, „antologice”, pentru această direcție a literaturii noastre dramatice, și reacția permanent activă a sălii, acum ca și cu zece ani în urmă, ne întărește convingerea. Cît despre unele naivități în felul cum este condusă dezvoltarea conflictului, ele au fost vizibile și altă dată.

Ca regizor, Ion Lucian a urmărit reliefaarea fiecărui interpret, nuanțele sufletești, evocarea atmosferei epocii, sublinierea unor probleme ale căror rezonanțe etice sînt încă perfect actuale. O bună distribuție, îngrijit alcătuită din elemente valoroase ale teatrului, dă o nouă înfățișare eroilor, dar nu mai puțin atrăgătoare, în general caracterizată prin intensitate și vioașie antrenantă, prin accente lirice și prosepțime. Nicolae Simion Pogonat are explozii de energie mult gustate de public, așa cum sînt și comicele întirzieri de la lecție ale lui „Barbarossa” — Val. Lefescu; Victor Radovici este un cald și inimos Ștefan Vardia, deși puțin cam sentimental; Nicu are robustețea și vigoarea lui Marius Rolla; Mihai Ioniță își adaugă o meritorie schiță actoricească, din păcate, foarte succintă (Johnny); Mircea Mușatescu îl conturează cu finețe pe delicatul Daniel. Fetele clasei — Mariana, Dana — au verva, inteligența și farmecul Gabrielei Marinescu și Alexandrinei Halic. Horia Benea face o compoziție caricaturală suculentă, uneori însă încărcată („Vucea”); Nicolae Spudercă redă ponderea și prestața morală ale lui Pleșoianu; Geo Dimitriu este un hîtru și simpatic moș Griguță, iar pe Mihai Constantinescu îl vedem într-unul din cele mai izbutite roluri ale sale („Columb”), ferindu-se să fie monocord, dozînd, pe lângă tristețea bătrînească, și resursele regenerării sufletești.

Constantin Lipovan (Măgdian),
Luluca Bălălu (Anica), Mir-
cea Mușatescu (Ghiță Făurin),
Magda Popovici (Florica) și
Mihai Ioniță (Marin) în „Sca-
ra mîței” de Vasile Alecsandri

Datorită reluării piesei *Nota zero la purtare*, predominantă categoric de calitate, teatrul a realizat, credem, montarea sa cea mai împlinită din această stagiune, un succes trainic.

CE ÎNSEAMNĂ SĂ FII „MODEST” ÎN TEATRU ?

Nici nu apucase să prezinte prima premieră, și despre acest teatru se vorbea că este modest, că nu vrea să-și facă reclamă, să bată toba etc. Dar ni se pare că poți fi foarte „modest”, adică să-ți cunoști propriile limite și posibilități, să nu anunți mai mult decît poți da și, totodată, să vrei să afirmi ceva sus și tare, să impui o viziune artistică, un gust în care crezi (pentru un public neformat încă, la o vîrstă fragedă, este absolut necesară o asemenea atitudine) și — afirmînd — să te afirmi pe tine însuși. Oare sub acest cuvînt — modestia — prost folosit aici, nu se ascunde o lipsă de îndrăzneală și chiar o subestimare de sine ? Dar un spectacol ca *Nota zero la purtare* și, în parte, alte cîteva dovedesc că teatrul are forțe interpretative capabile de certe reușite, în variate modalități scenice. Nu mai trebuie, desigur, să pomenim nume : le-am notat mai sus și cu alte ocazii, adăugînd acum și altele — Genoveva Preda, Magda Popovici, Felix Caroly, Șerban Cantacuzino. În primul rînd e vorba de o lipsă de îndrăzneală, de timiditate în investigațiile și „descoperirile” pe tărîmul repertoriului. Ceea ce putem aprecia pozitiv este însă preocuparea pentru varietatea de genuri în repertoriu.

Geneveta Preda (Ștefana) și Șerban Cantacuzino (Dan) în „Bună dimineața, mine!” de Emilia Căldăraru și Natalia Gheorghiu

Magda Popovici (Tina) și Mihai Ioniță (Nicu) în „Rămășagul” de Vasile Alecsandri

în care, de pildă, și miniaturile de estradă ale lui Jurist și Mustață au avut, neîndoios, un rost și o eficiență. Din cite știm, teatrul pregătește un spectacol de legende, nou și ca formulă scenică. Vom vedea. Dacă nu tot dintr-o lipsă de îndrăzneală (sau de încredere) creatorii vor folosi jumătățile de măsură (ca în pantomima *Cu capul în nori*, unde — ca să se înțeleagă — modalitatea a fost altoită cu un comentariu instructiv-explicativ inutil, iar unele roluri nu depășeau nivelul unor obișnuite comportări scenice, mute de astă dată), vor suporta clișeele actricești, jocul schematizat, neadîncit (adoptat sub motivul parodiei în *Soldatul Janșaron*). Comodități, scheme, soluții superficiale acoperă scînteile de emoție sau de umor autentic care apar, totuși, într-o seamă de spectacole. Deci nu cred că „modestie” este cuvîntul potrivit pentru ele... Altceva trebuie și poate fi remediat, pentru că forțe artistice există.

DAR SĂ NU NE LUĂM CU VORBA...

...și să nu uităm că față de stagiunea trecută se simte un reviriment, o dorință mai clară de a atrage publicul. Cum intenționa Ion Lucian la început: „registru de mijloace trebuie să varieze de la an la an: e vorba întîi de a atrage atenția, apoi de a cuceri, de a sădi emoția și a o canaliza spre înțelegere și gîndire”. O asemenea strategie cu scop major are nevoie deopotrivă de timp — de aceea poate e prea devreme să ne

Scenă din „Nota zero la purtare“ de Virgil Stoescu și Octavian Sava

pronunțăm în unele privințe —, dar și de colaborarea efectivă a regizorilor — Sandu Eliad, Raul Serrano, N. Al. Toscani — reuniți într-o „formație de comandă“. Nu văd altfel, în afara activității organizate, susținute, pline de inițiativă, educarea teatrală a micilor spectatori sau creșterea profesională și sudarea colectivului actoresc. Iar pînă acum, prezența acestei formații regizorale nu s-a făcut simțită, regizorul s-a estompat în multe spectacole, a făcut concesii, de la interpretare și pînă la scenografie. E drept, nu s-a căzut în didacticism plicticos, dar nici nu s-au obținut spectacole strălucitoare, în care să întîlnim acel dozaj subtil de verosimil, fantastic și umor, dorit inițial ca o trăsătură stilistică a montărilor teatrului. Nu cred că judec prea aspru, după cum nu cred că ar fi bine să înșir cîte basme, cîte piese clasice și contemporane, de la noi și de la alții, sînt nimerite să fie văzute de copii și tineret pe scenă — tocmai pentru că știu cît de ușoare sînt listele de titluri pe hîrtie. Dar nu-i cel mai bine să-i educăm pe proaspeții spectatori, care află, poate, prima dată ce-i un spectacol, în spiritul unei arte teatrale strălucitoare, efervescente, îndrăznețe, interesante? Firește, o astfel de artă nu se face de azi pe mîine, nici de la o stagiune la alta; trebuie parcurse unele etape, alît în ce privește configurația repertoriului, cît și măiestria actorescă, pedagogia regizorală, utilizarea scenotehnică... Ion Lucian declara: „cînd colectivul va fi pregătit și va avea maturitatea artistică pentru o încercare de asemenea amploare și îndrăzneală, vom lua în studiu *Pasărea albastră*“. Pînă atunci însă am vrea să ne dăm seama, de la o premieră la alta, cum se pregătește teatrul să ajungă, să zicem, la *Pasărea albastră*...